

škem, nekaj časa tudi na Kranjskem, naposled na Goriškem, Tržaškem in v Istriji. Tukaj obnašajo se šolski, c. k. šolski uradi, kakor da bi jim glavni nalog bil hitrej ko mogoče postaviti nemšk most od Krnova (na Šlezkem) do Trsta (ob Jadranskem morji). Kakor kafra izgine jim zdajci člen XIX. državnih osnovnih zakonov, na § 6. šolskega zakona pozabijo, pedagogov najveljavniših načela zavržejo, samo da morejo — Slovane nemčiti. V dokaz povedanemu hočem opisati nekoliko šolske razmere na Koroškem in Štajarskem, kolikor so namreč v zvezi s c. kr. šolskim nadzorstvom.

Slovenci štajarski in koroški imeli smo od časov Marije Terezije in cesarja Jožefa naprej le nemške šole. Tudi katekizem bil je nemšk. To je trajalo blizu 100 let in še le sedaj izprevideli so, kako brezkoristne so takšne šole ter so dovolili za ministrovanja Bachovega blagodušnemu slovenskemu domoljubu, knezoškofu Slomšeku, v ljudskih šolah na Koroškem in Štajarskem uvesti slovenščino kot poučni jezik. Tako je zgodilo se, da so Slovenci ob času, ko je obveljal XIX. člen državnega osnovnega zakona od 21. decembra 1867., posedali slovenske ljudske šole, katero posest jim je sedaj ta zakon zajamčil.

Ta dogodek prisilil je nemčevalce misliti na druga pota in nova sredstva. Zbirljivo in tem poslu nikakor niso bili. Najprvije poslužijo se § 6. šolskega zakona od 14. maja 1869, kateri veli: „O poučnem jeziku in o poučevanju v drugem deželskem jeziku razsoja deželni šolski svet zasllišavši tiste, kateri šolo vzdržujejo, t. j. krajni šolski svet. No, in sedaj planejo nemškutarji nad slovenskega kmeta ter ga obdelavajo in mu blebetajo, kako strašno potrebna je nemščina za njega in za njegove otroke, da jim naposled veruje. Kmalu sklenejo v posameznih krajnih šolskih svetih prositi šolske oblasti, naj skrbijo, da se bode v ljudskih šolah učilo „več nemški“. (Čujte, čujte, na desni.)

(Dalje prih.)

Slovesnost v spomin 40letnega vladanja Njih Veličanstva cesarja Franca Jožefa I.

(Dalje.)

Takó, sedaj smo zvedeli, kar smo vedeti hoteli. Častiti g. župnik naznanili so nam na okroglo dnevni red nameravane slovesnosti, ter nas pripravili za njo. „Pri vsakem, tudi najmanjšem opravilu, mora biti točnost in red“, pravijo g. župnik, cesar so oni vajeni vže od mladih nog, a mi pa le, odkar oni župnikujejo pri nas. V imenu Bolfenčanov izrekamo njim tukaj očitno zahvalo ter kličemo: „Daj Bog, da bi se častiti g. župnik, Ivan Trampuš, še mnogo let pred Št. Bolfanskim oltarjem tako

na lahko obračali, kakor se obračajo še sedaj kot precej priletan gospod!“

Čas med rano božjo službo in večernicami je ta dan po polževo mineval. Vsak je vže težko čakal večernic, katerih ta dan menda nikedo ni zamudil. Le g. nadučitelju je čas prehitro tekkel, kajti imeli so z okrašenjem, napisi i. dr. še mnogo posla. Tudi črno žolta kola za podporo lipama še nista bila pobarvana; srečke še niso bile gotove, in Bog védi, kaj jim je še delalo preglavico. „Če kedo presvitlemu cesarju na čast le nekaj stori, ne stori — nič; če pa stori, kolikor mu dopuščajo vse moči, stori le — nekaj!“ Te besede veljale so gosp. nadučitelju za geslo. In res, kar so pričeli, izpeljali so častno, če tudi niso imeli od naše strani omenjanja vredne podpore. Kajti nam so bila dotlej, ko so prišli g. nadučitelj k nam, slična očitna slavljenja še neznanana, in so nam še novosti. Upamo pa ter na tem mestu obljubimo, da bomo v prihodnje, ako nam zopet kaj priredite, ne le poslušavci, ampak tudi sodelavci. To je naša srčna želja, ker uvidimo, da so taka očitna slavljenja prepotrebna, da se ljudstvo ogreva za vse, kar je dobro, lepo in vzvišeno; da ljudstvo vidi, kakó se dejansko zasleduje naše slovensko geslo: „vse za vero, dom, cesarja in narod.“ G. nadučitelju, Francu Rakuši, kličemo na tem m-stu: „Na zdar! daj njim Bog še mnogo let in še debelejšo kožo!“

Ko smo popoldne prišli k večernicam, stala sta vže črno-žolta kola v za lipi pripravljenih jamah. Na kolih bili ste pribiti tablici z napisi: „Cesarjevo drevo 1848—1888“. Na zvoniku nad cerkvenimi vratmi visela je velikanska cesarjeva podoba, nad njo pa napis: „Živi cesar, domovina, Večna bode Avstrija“. Na levej od podobe je bil napis: „Srca zvesta, kakor zdaj. — Ostala bodo vekomaj“; na levej pa: „Bog dao srečo svakom sinu, — Koji ljubi domovinu“. Vse to pa je bilo lepo ovenčano. Po končanej popoldanskej službi božji bila je cerkev hitro izpraznjena. Ljudstvo postavilo se je pred cerkev ter je pričakovalo šolarje, ki so vže stali sè črno-žolto zastavo pred šolskim poslopjem. Ko sta stopila učitelja, vže zgorej imenovani in g. Melhijor Pugl, pred zbrano šolsko mladež, začela se je vrsta gibati k cerkvi. Med tem so pokali možnarji in godba je igrala koračnico. Ko so prišli pred cerkev in ko je bilo vse uvrsteno in umirjeno, stopili so g. nadučitelj F. Rakuša na vzvišen prostor ter začeli blizo tako-le govoriti: (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Krava in nje vsušenje.

Kedar se kravi vsuši mleko, to se izgodi po navadi v zadnjih 6 do 8 tednih, preden po-

vrže, tedaj ne smemo je zapustiti, marveč streči ji je nič manj, na robe, še bolj, kakor v času, ko še ima mleko. Kakor namreč v tem času ravnamo z njo, tako še nam daje ona, kedar povrže, mleka. Lehko se primeri, da se v tem času ne gleda veliko na kravo, češ: saj ne daje ničesar, ali to se kaznuje potem hudo, kajti z vso postrežbo, ki se ji daje, kedar krava povrže, ne popravi človek tega, kar se je zamudilo v prejšnjih tednih.

Vsuši pa krava, kakor smo rekli, 6 do 8 tednov poprej, ko povrže, pri enem ali drugem živinčetu utegne se to poprej izgoditi, pri drugih pa še pozneje, vendar se ne sme, ako se nameri zadnje, to zapisati, kakor da krava ne velja veliko, da ni dobra molznica. V obče velja pravilo, da se starše krave naj ne silijo, naj dajo dolgo mleka, kajti to mleko postane drago, to pa zato, ker trpi krava, če predolgo molze. Se vé, da mora tako priti, kajti tele, 7 mesecev staro, potrebuje že tudi nekaj in če se kravi v tem času jemlje še z molžnjo mleko, ni mogoče druga, kakor da se jemlje kravi meso.

Resnica je sicer, da je taciš kravčec, ki nič ne vsušijo, ali za to pa so, kedar povržejo, tudi sloke, da jim klobuk obstane na kolčkih, če jim ga nagajiv fanté vrže na-nje. Najbolje so take krave, kar se tiče mleka za ta čas, ali če si človek računl njih mleko v celem letu skupaj, tedaj izpozna, da je to le na oko, ne pa v resnici. Take so rade, kedar so povrgle, sila sloke in mleka dajo malo ali vsaj premalo. Z ozirom na to vidi izvedena gospodinja še celo rada, če krava nekaj tednov, predno povrže, vsuši na mleku. Na večih krajih še to pripravljajo pri kravi in sicer tako, da ne molzejo v tem času krave več, kakor le enkrat na den in če še zdrži krava več, ne molzejo je po dva dni in tako vsuši krava brez škode za zdravje. Molze se torej le še, dokler tišči kravo mleko, a ne več, kedar se tega ni bati.

Čem mlajše so krave, tem važniše je zanje, da vsušijo o pravem času. Največ skrbi je treba za krave, ki gredó na drugo tele; čem bolje mlekarice imajo postati, tem bolj je treba gledati na to, da jih ne molzeš predolgo. Ako jih v tem času preženeš, to je, terjaš od njih preveč mleka tedaj ti zaostanejo v rasti. Kedar so v drugem teletu, niso posebno večje, kakor pri prvem teletu, njih teža pa je večji del še celo manjša, kakor poprej v spomladi. To je storilo molzenje. Uzrok za to je pri roki. Mlado živinče mora dati mleka, pa tudi tele, ki ga nosi v sebi, rediti in po vrhu še rasti. To je se ve, da veliko in v tem bi jej bilo veliko in dobre postrežbe treba.

Po takem smeš še samo debele, težke krave v tem času molzti, njim ne škoduje toliko, posebno, če jih rediš, kakor se spodobi. Vse druge pa je treba, tudi na umetni način, pripravljati

na to, da vsušijo, sicer še trpi tele samo škodo. Kedar pa je vime suho, treba je kravi tečne, krepke krme. Ako je že telica pri dveh letih postala breja, tedaj pa je še posebno treba zanjó skrbeti, da je to ne oslabi, ležje zdrži že kaj telica, ki je tri leta stara. Njim je treba, kakor pravimo, pa vse eno tečne in obilniše krme, kakor drugim in to se izgodi lahko, ako jih človek postavi na posebno mesto.

Suha krava, to je, taka, ki vsuši na mleku, terja ravno tako skrb, kakor druge, ki še dajo mleko. Škoda torej, če se to ne izgodi ali da se ne izgodi, to je skorej naravno. Kjer ni dobička, tam tudi ni skrbi pri ljudeh, ki ne vidijo dalje, kakor jim nos sega. To na vsak način ni dobro in naše bralce še svarimo posebno, kajti posehmal bomo dobivali le še od živine kaj denarja. vse drugo se nam že ustavlja, kajti na drugih krajih jim ne pride uima tako lahko, ali pa jim storé reči sploh bolje, kakor pa pri nas.

Ni pa v tem treba, da krmimo živino toliko, da se preveč odebeli, kajti to ni na korist živali, od katere ne tirjamo ravno mesa. (Konec prih.)

Sejmovi. Dne 19. maja na Starih sv. Gorah pri Podsredi, v St. Lenartu v slov. goricah in na Slatini. Dne 22. maja v Ločah, pri sv. Emi, v Loki, v Lučanah, v Ljutomeru, v Marenbergu, v Ulimji, v Mozirji in v Laškem trgu.

Dopisi.

Iz Vranskega okraja. (Požarna bramba. Šolsko društvo.) Ni še dolgo temu, da se je na Vranskem ustanovila za celi naš okraj prekoristna požarna bramba, k temu je trebalo do 3000 fl. Spravili so se, in to človekoljubno društvo stoji danes na prav trdnih nogah. Vsa hvala za to gre znanej požrtvovalnosti Vranskih tržanov in okrajnemu tajniku g. Iv. Gabršek-u, koji je znal na tak koristen način radodarnost svojih sotržanov porabiti. Pri ustanovitvi požarne brambe se je imenovani gospod še le do dobrega prepričal, kako radi Vransčani v denarnice posežejo, če je treba kaj dobrega podpirati in to ga je osrčilo do daljnih korakov. Preidem vse drugo, a zamolčati ne morem in ne smem, da so blagi tržani naprošeni po velikem prijatelju revne šolske mladine g. Gabršek-u v pretečenej zimi vsak dan po 46 otrok, brezplačno o poludne nasitili. Koliko dobrega se je s tem storilo, ni mi treba razlagati, zlasti, če se pomisli, kako kruta da je bila zadnja zima. Pa še ni dovolj! Ko se je zima poslovila, vzal je g. Gabršek zopet polo v roke ter nabral v teku nekaterih dni pri